

GOSPODARSKI VESTNIK

Št. 8.

V Gorici, dne 1. avgusta 1928.

Leto VI.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno

10 ltr. — Posamezna številka 1 ltr.

Uredništvo in upravnništvo v Gorici,

Via S. Giovanni št. 6, I. nadstropje.

== Ponatis je dovoljen le s popolno navedbo vira. ==

ŽIVINOREJA.

Živinorejci, krmite živino pravilno in vedno točno ob določenem času!

Ker je od pravilnega, rednega in skrbnega krmljenja mnogo odvisno, kako živina prebavi in izkoristi krmo, moramo zlasti letos, ko bo toliko primanjkovalo krme, zelo paziti na to, da storimo vse, da živina krme ne bo zamefovala, temveč, da jo bo pravilno uporabila in izčrpno izkoristila. Da dosežemo to, moramo pri krmljenju upoštevati sledeča navodila:

1. Redno krmljenje živine ob točno določenem času.

Krmo moramo polagati živini vedno ob istem času. Če je živina na redno krmljenje navajena, se ne vznemirja in ne muka. Tako krmljena živina prebavlja in prežvekuje v miru, kar zelo pospešuje pravilno in temeljito izkoriščanje redilnih snovi, ki se nahajajo v krmi. Marsikateri naši živinorejci tega ne upoštevajo, ampak krmijo živino zelo neredno; kakšen dan preveč, kakšen dan premalo, en dan dvakrat, drugi dan štirikrat. Pri takem krmljenju ni čudno, da živina krmo zametuje in slabo izkorišča.

2. Pravilno pripravljanje krme.

Seno in otavo moramo pred polaganjem močno pretresti, da izpade iz njega prah in razne glivice. Zlasti je to važno za seno, ki je bilo ob spravljanju

zmočeno. Seno bodi dolgo in suho, ker edino tako seno živina pri požiranju in prežvekovanju dobro namoči v slini, kar zelo pospešuje redno in temeljito prebavo. Če je krma vlažna, ne izločajo žleze pri požiranju in prežvekovanju toliko sline, zato trpi pa potem tudi prebava krme. Druga krmila, kakor krmske moke, otrobi in zdrob pa moramo tik pred polaganjem nekoliko zmočiti, da jih živina ne razpihne iz jaslji oziroma iz škafo.

3. Naglo menjavanje krme je slabo.

Prehod iz suhega krmljenja na zeleno in obratno iz zelenega na suho naj se izvrši vedno počasi in polagoma. Kdor tega ne upošteva, temu živina oboli na prebavilih ter dobi ob prehodu iz suhega na zeleno krmo drisko, pri obratnem slučaju pa živina strada, ker noče jesti suhega sena. To dejstvo pa naj se ne upošteva samo pri krmljenju v hlevu, ampak tudi tedaj, ko se začne živina goniti na pašo. V prvih dveh tednih je koristno dati živini zjutraj pred pašo malo sena in isto tako zvečer po paši. Tudi v slučajih, ko hočemo živino s pokladanjem močnih krmil odebeliti, moramo količino teh krmil le polagoma stopnjevati do zaželjene in potrebne mere.

4. Sol uporabljajte zmerno in na pravi način.

Sol ni samo naslada in tudi ne zboljša samo okus krmil, ampak je tudi

zelo potrebno posredno krmilo, ki ima namen nadomestiti sol, ki jo prebavila uporabijo pri prehrani živalskega telesa. Iz soli se v želodcu tvori solna kislina, ki draži želodčne žleze k obilnemu izločanju prebavnih sokov. Brez teh sokov pa prebava ni mogoča, zato ima umerjeno pokladanje soli veliko važnost.

Soli se pa ne sme dajati živini preveč, ampak le v umerjeni količini. Za odraslo govedo zadostuje vsak drugi dan po ena vrhana žlica. Sol naj se živini nikdar ne daje sama na sebi, ampak vedno pomešana med krmo bodisi med seno, ali pa še bolje med zdrob ali otrobi. Med seno se sol trosi takoj pri spravljanju v kope ali na senik in sicer se računa, da zadostuje na 10 stotov sena 5–10 kg soli. Tudi napajanje z osoljeno vodo ni pravilno in ni priporočljivo.

Poleg soli je dobro dajati živini tudi po malo klajnega apna. Ena ali dve žlici na teden popolnoma zadostujeta za vsako govedo. Kdor daja več, ta brezpotrebno zametuje denar, ker živina ne rabi več kakor toliko te snovi.

5. Napajanje in napajalna voda.

Z rednim in pravilnim napajanjem živine, zelo pripomoremo živini do pravilne in popolne prebave pojedine krme. Pravilno je, da se živina po vsakem krmljenju napoji. Za napajanje je rabiti čisto in vedno svežo vodo in ne tako, ki je dolgo stala v koritu. Najprimernejša toplota vode za napajanje je 10–14 stopenj Celsija. Da doseže voda po zimi to toplotu, jo je potreba nekaj ur pred napajanjem natočiti v korito v hlevu, da se ugreje. Predolgo voda pa ne sme stati in tudi korito je vsak dan enkrat sprazniti in oprati, ker drugače postane voda sluzasta, kar utegne imeti slabe posledice na kakovost mleka.

6. Tudi od pravilnega gnojenja travnikov zavisi kakovost krme.

Edino na travnikih, ki jih racionalno gnojimo, je mogoče pridelati prvovrstno krmo, ki bo vsebovala v dovoljni meri vse snovi, ki so potrebne za prehrano živine. Zato je zelo priporočljivo gnojenje travnikov tudi s pripomočnimi umetnimi gnojili, kakor so Thomasova žlindra, superfosfat, kalijeva sol in čilski soliter. Prvo gnojilo raztrosimo v jeseni, druge pa prav zgodaj na spomlad, ker če gnojimo kasneje, ne dosežemo samo popolnega uspeha, ampak tudi pride lahko gnojilo med seno, kar škodi živini. Istotako moramo polivati travnike z gnojnico le zgodaj spomladi. Tudi preveč gnojnice ne smemo politi, ker trpi kakovost sena.

7. Pripombe.

Letos, ko bo radi suše gotovo primanjkovalo potrebne krme, moramo tudi paziti na to, da uporabimo vsa užitna zelenila, ki jih bo nudilo polje in nasadi za krmo. V tem pogledu storimo lahko sledeče: Posekajmo v gozdovih vsa ona listna drevesa že v mesecih avgustu in septembru, ki jih bomo rabili za prodajo, za kolje ali za kurjavo. Listje teh dreves oklestimo in napravimo iz njega tako zvani »frodelj«, ki ga pokrmimo še zelenega, ali pa ga posušimo v senci. Istotako bi bilo priporočljivo pobrati v jeseni teden prej, kakor ima porumeneti listje vinske trte, listje raz trt in ga pokrmiti. V vinorodnih krajih zgornjega Poadižja delajo to že veliko let. Sejmo za to jesen veliko ajde, repe, podzemeljske kolerabe, turščice za zeleno krmo, in režimo pridno rezanico, da nadomestimo primanjkujočo krmo in da s tem omejimo zasilno prodajo živine po nizki ceni. Istotako sejmo dosti rdeče detelje, ki nam bo spomladi dala prvo krmo!

J. Ušaj.

POLJEDELSTVO.

Kaj je storiti, ko preti pomanjkanje krme?

Pridelalo se je letos dovolj in ob enem dobrega sena, ter obneslo se je tudi žito dobro; sicer smo tudi z množino pridelane slame lahko precej zadovoljni, le radi suše osmojeni travniki in deteljjišča, usahnjena turšica, ter revni krompirjevi nasadi in repne setve nam delajo resne skrbi. Ker je suša mnogo poljskih pridelkov oziroma krme pokvarila ali celo uničila, zato bo moral poskrbeti vsak kmetovalec že sedaj za to, da mu krme za živino ne primanjka. V tem slučaju bo najbolje, da se posluži kmetovalec v prvi vrsti starega sredstva, katero ne igra nikjer drugje tako važne vloge in s katerim še niso dosegli še nikjer tako ugodni uspehi, kakor ravno v kmetijstvu. To sredstvo je varčnost. Vsak naj skrbi torej kolikor mogoče za to, da bo s krmo varčil.

Da se pa ne bo krma fratila, naj se uredi jasli tako, da ne pojde prav nič krme v zgubo, a pazi naj se ob enem, da se bo varčilo tudi z nastiljno slamo. Takšna krma, ki jo živina rada žre in tudi ona, za katero živina posebno ne mara, naj se podela v rezanico in druga z drugo zmeša, kajti, če se dolga krma in nastiljna slama razreže, se prihrani mnogo ene in druge. Razen tega naj poskrbi, vsak kmetovalec čimprej mogoče, da spravi pod streho, kar je za krmo porabljivega — kakor po gozdih rastočo travo, ako mu je to dovoljeno, poruva naj plevel po njivah in ga porabi za krmo — sicer pa omenim to le mimogrede.

Pomanjkanju krme pa se odpomore lahko tudi še na drug način. Kakor hitro pade izdaten dež — in nadejam se, da ta ne izostane dolgo, dasiravno ga ni bilo že več časa — naj se goni živina čim mogoče dolgo na travnike na pašo, a

poskrbi naj se ob enem, da se pridela še to jesen in prihodnjo spomlad primerna množina zelene krme.

Za pridelovanje jesenske zelene krme je najbolj pripravna bela goršica ali ženof. Ta rastlina se razvija v boljših zemljah prav naglo, tako da dá že šest tednov po setvi lepo košnjo. Da se bo goršica hitro razvijala, pognoji naj se njiva s čilskim solifrom in sicer naj se vzame na ha po 42 kg solifra in ga raztrosi po goršični setvi, kakor hitro je seme izkalilo. Za ha se potrebuje 24—32 kg semena. Ko se je njiva preorala, naj se seme kar po vrhu poseje in njiva nato z valjem povalja. Pokosi naj se goršica, preden se razcvete in sicer precej visoko od tal. Ker živini okus po goršičnem olju nič kaj posebno ne ugaja, zato je najbolje, da se poklada mešana z drugo krmo.

Za bolj puste in lahke zemlje se priporoča vzeti zmes, obstoječo iz 32 kg goršice in 42 kg ajde.

Ker goršica prehitro odrveni, zato je najbolje, če se seje v večjem, da se ne poseje vsa hkratu, ampak najmanj v dveh presledkih in sicer naj se poseje druga polovica 14 dni za prvo.

Posebno važno je letos, da se poseje tudi slrnišna repa. Za ha se potrebuje 4 kg semena.

Ako se poskrbi na ta način za to, da se krma v shrambah čim mogoče štedi, potreba je poskrbeti zopet na drugi strani, kakor je bilo že zgoraj rečeno, da se pridela tudi zgodaj spomladi zelena krma. Za pridelovanje zgodnje zelene krme je najbolj sposobna zmes kušfraste graščice ali katere druge vrste zimskih graščic z ržjo. Najbolja za to je ivanjska rž, kajti ta se lahko že letos pokosi ali pa popase, kar ji prav nič ne škoduje. Kdor nima te vrste rži, uporabi lahko navadno rž. Ako se poseje zmes, obstoječa iz 120 kg rži in 40 kg graščice,

na pravkar preorano njivo in sicer na ha prostora in pognoji obenem s 3 kv superfosfata in 3 kv kajnita, dobi se zelene krme mnogo in tako zgodaj, da se posade lahko še pravočasno okopavine na ono mesto, kjer ta raste. Tudi zimski grah se lahko doda tej zmesi, ali pa se ga zmeša lahko samo z ržjo, seveda pa le v gorkih krajih. Kakor hitro začnejo te setve spomladi poganjati, naj se raztrosi kar po vrhu na vsak ha 40—80 kg čilskega solifra.

Končno naj omenim tu še drugo rastlino, ki dá zgodnjo spomladansko krmo, t. j. inkarnatnica ali laška detelja. Tudi to seme naj se poseje na preorano njivo za prvim dežjem, ki pride. Očiščene semena se potrebuje za ha 20 kg, neočiščenega ali v plevah pa 32 kg. Obenem naj se raztrosi na ha 3 kv superfosfata in 1½ kv kajnita. Inkarnatnica se začne kositi lahko že maja in ko se je pokosila, obseje ali obsadi se njiva potem z drugimi rastlinami.

—:—

Nekaj o rdeči detelji.

Letos bo vladalo radi posebno močne poletne suše veliko in splošno pomanjkanje krme. Z namenom, da se temu splošnemu pomanjkanju krme kolikor toliko opomore, priporočamo letos kmetovalcem, da sejejo obilo rdeče ali inkarnatne detelje. Če bo vreme za deteljo ugodno, jim bo ta detelja nudila prav zgodaj spomladi obilo zelene in tečne krme. To vedo kmetovalci v bližini Gorice zelo dobro in zato tudi sejejo to deteljo vsako leto v precej obilni meri; dočim jo drugi kmetovalci le malo ali nič ne poznajo. Zato smatramo za potrebno, da to deteljo malo opišemo in s tem seznanimo z njo tudi kmetovalce po deželi.

Opis rastline.

Rdeča detelja ali tudi inkarnatna ali laška detelja (*trifolium incarnatum*, erba

rossa) je enoletna detelja. Če se seje v jeseni, zraste spomladi prav zgodaj in začne cveteti. Cvete v obliki rdečih klaskov. Visokost doseže $\frac{3}{4}$ kolena. Če ji prav močno pognojimo, zraste tudi bolj visoko, ali rada potem poleže. Krmo daje tečno, toda živina jo rada je le v zelenem stanju, dočim je posušena le malo vredna. Pomen ima tudi za čebelarje, ker na tej detelji najdejo spomladi čebele obilo paše.

Priprava zemljišča za setev.

Ta detelja uspeva v vsaki zemlji, vendar ji pa najbolj ugajajo apnena in ne preveč težka tla, kjer voda ne zastaja. Če je zemlja že tako in tako rahla, zadostuje, da se samo pri vrhu dobro zrahlja, ako je pa zemlja trda in težka, jo pa moramo na vsak način bolj globoko preorati. Po dokončanem oranju se zemljišče pred setvijo dobro pobrana. V goriški okolici sejejo mnogo te detelje med činkvantin, ali vendar se najbolje sponese, če jo sejemo samo zase.

Setev in seme.

V irgovini se dobi oluščeno seme, dočim doma pridelano seme sejejo kar neoluščeno, to je s plevo vred. Za setev je bolj priporočljivo oluščeno seme, ker se tako seme lažje pravilno seje, in tudi določi se lahko z vso gotovostjo količina, ki je za setev potrebna, kar pri setvi s semenom v plevah ni tako lahko mogoče, ker je mnogo plev praznih. Mlado seme bodisi oluščeno, bodisi neoluščeno prav rado in hitro izkali, če je le kaj vlage v zemlji. Da je uspeh setve večkrat nezadovoljiv, ni krivo temu seme, ampak vreme. Če namreč po izkalitvi semena nastane suša in zapeče žgoče solnce, se mlado kalje posuši in uspeh setve je uničen. Zato ni priporočljivo sejati to deteljo prezgodaj, ampak bolje jo je sejati v kasnem poletju, t. j. šele proti koncu avgusta in v začetku septembra. Do takrat bo Bog dal gotovo kaj dežja in tudi nočne rose ko-

ristijo setvi. Oluščenega semena se rabi za vsakih 1000 m² površine 2 kg in pol, neoluščenega pa približno 6 in več kg. Posejano seme je potrebno nalahko pobranati, da se s tem seme pokrije z zemljo.

Gnojenje.

Rdeči detelji je potrebno sevada tudi pognojiti, bodisi s hlevskim gnojem,

bodisi z umetnimi gnojili. Od teh gnojil zadostuje 40 kg superfosfata in 15 kg kalijeve soli za 1000 m² površine. Ta gnojila se ob pripravi zemljišča podorjejo.

Druge posebne oskrbe ta detelja ne potrebuje. Kosi se detelja v cvetju, s košnjo se pa ne sme odlašati, ker kasno pokošena rdeča detelja ni za nič, živina je namreč splošno noče žreti.

Uredništvo.

SADJEREJA.

Sušenje sadja na malih kmetijah.

Kmetovalci in posestniki sadnih vrtov!

Pomanjkanje živil, ki ga je povzročila suša, nam nalaga dolžnost, da obrnemo vse v prid za človeško hrano. Sadje je podvrženo naglemu pokvarjenju, ako ga ne moremo takoj svežega uporabiti. Ako ga hočemo torej ohraniti dalje časa, je nujno potrebno, da ga konserviramo.

Najpreprostejši, najgotovejši in najcenejši način konserviranja je sušenje. Za to kličemo vsem fišim, ki razpolagajo s sadjem:

Sušite sadje!

Bistvo sušenja je v tem, da sadju odzvamemo toliko vode, da se ne more pokvariti. To dosežemo s pomočjo naravne ali umetne toplote, zračnega prepriha in s tem, da sadje primerno razrežemo in narahlo razpoložimo na široko podlago. Neprevisoka toplina, močan zračni preprih in na drobno zrezani plodovi — vse to pospešuje sušenje in izboljša izdelek.

Kmetijske sušilnice.

Za preprosto sušenje na malih kmetijah se najbolje sponašajo češplje, hruške in jabolka. Sušimo lahko v krušnih pečeh, v raznih sušilnicah in s posebnimi stroji za sušenje (aparati).

1. Kako sušimo sadje v krušnih pečeh?

Sadje se razpoloži na lese, obstoječe iz lesenega okvirja in iz vrbovih šibic spletenega dna. Preden denemo sadje v peč, ga nekaj časa sušimo na zraku ali solncu. Najugodnejša toplina je v peči takoj, ko vzamemo iz nje kruh.

2. Sušenje sadja v sušilnicah.

Skoraj v vseh pokrajinah so v navadi posebne sušilnice za sadje. Izvečine so to štirioglate zidane peči, nad katerimi je prirejen lesen ali zidan sušilni prostor. Ta prostor mora biti popolnoma ločen od peči, ker sicer dobi sadje duha po dimu ali se celo pripali. Sušilni prostor ima lahko več predalov, v katerih so naložene lese druga nad drugo. Imeti mora tudi primerne odprtine, da more odhajati vlažen zrak in prihajati svež zunanji zrak v sušilnico. Dokazano je namreč, da se sadje hitreje suši pri nizki toplini in močnem preprihu, nego pri visoki toplini in v zaprtem prostoru.

Kako se suše češplje?

Izbrane češplje naložimo cele na lese. Dobro je, ako sušimo debele skupaj, drobnejše pa zopet zase. S tem dosežemo, da se blago enakomerno suši in da lahko hkratu lese izpraznimo. Spo-

čelka češpelj ne smemo razgreti nad 50–60° C, ker bi sicer razpokale. Pozneje sme toplina poskočiti na 80° C. Paziti je posebno, da pri sušenju od češpelj ne kaplja sok, ker s tem izgubimo dragocene tvarine. Ko so se češplje 6 ur sušile, jih je treba vzeti iz sušilnice in sušiti naslednjih 6 ur na zraku. Ko jih potem sušimo zopet 6 ur v sušilnici, so dovolj suhe. (Sušenje traja torej vsega skupaj $3 \times 6 = 18$ ur.) Ako imamo dvakrat toliko les kakor jih gre v sušilnico, menjavamo tako, da je polovica vedno v sušilnici, polovica pa na zraku. S tem dosežemo dvojen uspeh in jako okrajšamo dobo sušenja. Češplje so suhe, ko se ne razpočijo oziroma ne dajo soka od sebe, ako jih stisnemo z roko.

Suhe češplje razgrnemo kakih 5 dni po suhah fleh pod streho, da se še na zraku presuše. Potem jih pa zgrnemo na kupe, ali pa napolnimo v vreče in spravimo v suhe prostore. 100 kg svežih češpelj da 30–33 kg suhega blaga.

Kako sušimo hruške?

Suhe hruške so jako zaželjeno blago in naj bi se radi tega sušile vse bolj sladke in debelejšše moštnice, gospodarske vrste in slabejše zlahodne hruške. Zrele hruške denemo sušiti brez vsake priprave. Nezrele hruške moramo pa najprej v kakem parilniku pariti, da se zmečé, potem jih denemo šele sušiti. Parjene hruške se hitreje posuše in dajo svello prvovrstno suho blago. Drobne hruške sušimo kar cele. Debelejše plovce razpolovimo. Sušimo jih prav tako kakor češplje. V 10–12 urah so suhe. 100 kg svežih hrušek da 18–20 kg suhega blaga.

Kako sušimo jabolka?

Sušenje jabolk je posebno priporočljivo. Navadno jih zrežemo v dva ali štiri dele (krlje), naložimo na lese in sušimo kakor hruške. Preden jih denemo sušiti, jih lahko tudi olupimo in iztrebimo pečke. Na ta način dobimo finejše blago.

Jabolčni krlji se posuše v 6–8 urah. 100 kg svežih jabolk da 12–15 kg suhих krljev.

Pozivamo torej vse kmetovalce, sadjarje in posestnike krušnih peči in sušilnic, da z vsemi silami pospešujejo sušenje sadja. Na ta način bodo najbolje uporabili svoj lastni, ali sadni pridelek iz svoje okolice. S tozadevnimi odredbami se bo tudi poskrbelo, da bodo imeli od tega izdelka primeren dobiček.

(Iz »Slov. Sadjarja«.)

—:—

Kako sejemo orehe?

Izkušen posestnik-sadjar je poslal uredništvu sledeče, po lastni izkušnji posnelo navodilo, kako ravnati s semenskimi orehi, da gofovo izkale in da dobimo lepo mlado orehovo drevje. Prav toplo priporočamo, da ta spis vsi sadjarji pazljivo preberó in se po njem tudi ravnajo, ko bodo sejali orehe. V sedanjih časih je to posebno potrebno, ko nam je večino orehovega drevja vzela vojna, kar je ostalo, so pa uničile minole zime. Navodilo se glasi:

Orehe za seme vzamemo z drevesa dobre vrste, ki v dohčnem kraju, kjer nameravamo orehe stalno saditi, dobro prenaša dohčno podnebje. Odbrati moramo najlepše razvite, popolnoma zrele in zdrave sadove. Na kak način pokvarjeni, enostranski razviti, strti ali piškavi orehi niso za seme.

Ko vzamemo orehe z drevesa, jih sušimo na solncu in vetru dva do štiri dni.¹⁾ Potem pripravimo primeren zabojček (najboljši so majhni zabojčki, da se laže z njimi ravna, ko se devajo v zemljo in jemljejo iz nje). Na dno zabojčka nasujemo 6 cm na debelo rahle prsti in na vrh položimo za seme pripravljene orehe drug poleg drugega tako, da se med seboj ne dotikajo. Ko je prva plast orehov položena, jo pokrijemo z rahlo zemljo 6 cm na debelo. Na vrh te zemlje položimo drugo plast orehov ravno tako kakor pr-

vo in jo zopet pokrijemo 6 cm na debelo z rahlo prstjo. Nato skopljemo kje na prostem na vrtu, kjer ne stoji ali zateka voda, jamo tako globoko, da vanjo lahko potopimo zabojček, z zemeljsko površino v isti višini. Zabojček pustimo v zemlji vso zimo do spomladi.

Koncem aprila ali prve dni maja ga vzamemo iz zemlje ter ga previdno raztrgamo, ker na ta način najlažje dobimo orehe nepokvarjene iz zemlje. Ker imajo večinoma že kali, jih moramo takoj posaditi nosamez na tista mesta, kjer hočemo imeti orehovo drevje. Ako je spomlad mrzla in se svet bolj pozno razgreje, vzamemo zabojček z orehi tudi kak teden kasneje iz zemlje.

Samo ob sebi se umeje, da je treba mesta, kamor sadimo izkaljene orehe, o pravem času in temeljito pripraviti, ako hočemo, da bodo mlade rastlinice hitro in čvrsto rastle.

Ko orehi zrastejo 6 do 10 cm visoko, jih oplevemo, da se v plevelu ne zaduše. Tudi pozneje jih je treba opleti še večkrat, ker s tem jako pospešujemo rast.

1) Orehe sem sušil tudi že samo en dan ter drugi dan že posadil ali vložil v zabojčke, kakor gori povedano, torej popolnoma sveže, pa so tudi skoraj vsi kalili.

MLEKARSTVO.

Ali je pravilnejše mleko meriti, ali tehtati?

Največ naših mlekaren prevzema od svojih članov mleko po teži, mlekariče v mestih pa prodajajo mleko izključno na mero. Sicer se pa od mlekarič niti zahtevati ne more, da bi mleko prodajale na težo, ker bi bila prodaja po hišah na ta način zelo otežkočena. Kaj pa je pravilnejše in pravičnejše, ali prodaja na težo, ali prodaja na mero, sledi iz teh le razmotrivanj:

a) Tehtanje je točnejše in zanesljivejše nego merjenje. Z navadnim merilom »na plavač«, kakor je v rabi navadno v mlekarnah, se da mleko meriti do $\frac{1}{2}$ litra še dosti natančno, dočim se morejo ostali manjši literski odlomki, kakor četrt in osminka, le približno na oko ceniti. Drugače je pri tehtnicah, ki so navadno v mlekarnah v rabi. Te kažejo navadno do $\frac{1}{10}$ kg natančno in še bolj. Poleg tega pa ovira pena, ki se napravi pri vlivanju mleka v merilno posodo na površini mleka, natančno ugotovitev na

merilni lestvici, če se ista nahaja vrezana na posodi sami. Istotako vpliva pena na »plavač«, ker ga pridviguje in s tem povzročuje, da ne kaže pravilno. Tudi ugotovitev prave mere je radi teme, ki vlada navadno v naših mlekarnah, zlasti v zimskih mesecih, zelo otežkočena. Razen tega je pa malokateri mlekari pri ugotovitvi količine mleka vedno in pri vsakem članu nepristranski, in zato kaj često nastanejo prepiri, katerih se pa mora vsaka mlekarna kolikor mogoče že v kali izogniti, ker so vedno škodljivi prepotrebni vzajemnosti in medsebojnemu zaupanju, ki morata vladati pri zadrugah.

Če se mleko prevzema po teži, nima večja ali manjša toplota mleka nobenega vpliva na tehtnico, dočim jo na mero ima, ker znano je, da se večina teles pri višji temperaturi širi in razteza, pri zmanjšanju toplote pa krči. Tako je seveda tudi pri mleku in zato si je na boljem oni član, ki nosi toplo mleko v mlekarno, kjer se mleko meri, a oni, ki nosi mrzlo, je pa prikrajšan. Torej tudi ta razlog govori v prilog tehtnice.

b) Tehtanje olajšuje kontrolo ugotovljene količine tudi od strani donosilca mleka. Če se prineseno mleko meri z merilom, tedaj se pri ugotovitvi količine nad merilo navadno skloni mlekar in s tem ovira donosilcu, da se tudi ta uveri, o natančnosti ugotovitve. Drugače pa je pri tehtnici. Tu se lahko prepriča tudi donosilec mleka, je li bil mlekar pri ugotovitvi teže pravičen in nepristranski ali ne. Za pravilnost mer in tehtnic pa skrbi zakon, ko določuje, da se morajo dati vse mere in tehtnice vsako drugo leto preskušati in bolirati.

c) Tehtanje mleka je pravičnejše kakor merjenje. Čim boljše kakovosti je mleko z ozirom na količino maščobe in drugih važnih snovi, ki določajo vrednost mleka, tem težje je mleko, to se pravi, tem večjo specifično težo ima mleko. Zato pa dobijo oni člani, ki prinesejo boljše mleko v slučaju, da se mleko v

mlekarni prejema na težo za liter mleka malo malenkost več, kakor oni člani, ki donašajo slabejše mleko. Čeprav razlika ni občutna, se tekom leta vsaj v toliko poveča, da tvori večji letni izkupiček vsaj neko priznanje in zadoščenje za pravičnost člana, oziroma za boljšo kakovost mleka, ker tudi vsa naravna mleka niso enaka.

Povprečna teža pristnega mleka je, da tehta liter mleka 10030 g. Če je cena mleku 60 lir za hl, velja stoč istega mleka samo 58 lir in 20 cent. Če pa v mlekarni ne postopamo pri vseh članih enako, ampak pri nekaterih članih mleko merimo, pri nekaterih pa tehtamo, kar se često dogaja pri mlekarnah, ki imajo majhne podružnice, tedaj moramo plačevati onim članom, katerim merimo mleko po 60 cent. liter in onim, katerim tehtamo, pa 58 cent. za kg.

Just Ušaj.

VINOGRADNIŠTVO.

Tri priporočljive tuje črne trte.

Kdor hoče pridelati prav dobro črno vino, naj poleg poznanega refoška, nasadi še te-le tri tuje trtne sorte:

Modra frankinja.

Radi dobre rodovitnosti in odpornosti proti raznim trtnim boleznim in tudi radi precej dobrega črnega vina, ki ga ta trta daje, je ta sorta trte zelo priporočljiva za nasad. Da bodo spoznali to trto tudi oni vinogradniki, ki je morebiti še ne poznajo, sledi tu opis te sorte:

Trta raste krepko. Enoletni les je debel in redkočlenovit in sivorjave barve. Listi so zelo veliki, gladki in brez mehurjev, kratkokrpasti in imajo velike ostre zobe. Grozdi so veliki, vejasti in koničaste oblike. Jagode so srednjevelike, popolnoma okrogle, črne in plavo

nadahnjene in sočne. Lupina je tenka. Sok ima navadno 20% sladkorja in 0.6—0.8% kisline. Cvet je popoln t. j. vsak cvet ima popolnoma razvite ženske in moške organe. (Pripomba: To je važno znati, ker one sorte, ki imajo razvite samo ženske organe, kakor n. pr. vrhpoljka, se morajo saditi le v mešanem nasadu, drugače se jagode osipljejo).

Modra frankinja zori pri nas precej zgodaj in sicer kakih 14 dni za portugalko.

Modra frankinja rodi dobro na srednjedolgih napenjalcih, pa tudi na kratkih čokičih in palcih. Črne barve vsebujejo jagode v lupinah v precejšnji meri. To barvo dajejo jagode tudi hitro od sebe, in zato dobimo vkljub temu močno barvano črno vino, četudi ne puščamo mošta dolgo na tropinah. Vino od modre frankinje se čuti v ustih polno, je primerno trpko, ima zelo lepo barvo in primerno kislino in moč.

Merlot.

Merlot (izgovori merlo = kos) je tudi odlična črna trta. Ta trta raste močno in ima rodoviten, zelo gostočlenovit in rjav les s temnozelenimi, ostro nazobčenimi in precej globoko narezanimi listi. Grozd je srednjevelik, ima dolg pecelj ter pri vrhu repljast grozdiček. Jagode so okrogle, črne in mehko lupinaste. Ta sorta zelo zgodaj zori in daje jako prijetno in fino vino. Trta zahteva dolgo režnjo.

Cabernet Sauvignon.

(Izg. Kabernè sovijnon). To je francoska trtna sorta, ki daje znamenita

Bordeaux-vina, ki se tako imenujejo po mestu Bordeaux (izg. bordò). Trta raste krepko, les je debel, in svetlorjav. Listi so srednjeveliki, okrogli, temnozeleni, spodaj močno kosmati. Grozd je srednjevelik, koničast, gostih jagod. Jagode so okrogle, črne in močno posute z voščeno moko. Lupina je debela in vsebina jagod je mesnata. Sok ima poseben duh, ki spominja na zeleno travo. Ta okus dobi tudi vino, in zato se prav lahko spozna. Cabernet zori bolj kasno in grozdje ne gnijè. Vina daje bolj malo ali različne kakovosti. Trta zahteva dolgo režnjo.

Just Ušaj.

VRTNARSTVO.

Jesenska setev zgodnjih kapusnih sort.

Kdor hoče imeti prihodnje leto že junija meseca kapusne glave, ki dosežejo takrat na trgu prav lepo ceno, naj seje kapus že v mesecu avgustu. Ko kapusne rastline dorastejo, se presadijo že to jesen na stalno mesto, kjer ostanejo čez zimo. Navadno jim zima pri nas zlasti tam, kjer uspeva vinska trta, ne škodi in zato je uspeh skoraj vsako leto zagotovljen. Le v onih krajih, kjer piha po zimi močna burja, je saditi jesenske kapusne sadike le v bolj zavešne lege. Zelo priporočljivo je saditi kapus v plitve brazde, da obvarujemo s tem rastline pred vetrom in mrazom. Prezimljene rastline začnejo prav zgodaj spomladi rasti in napravijo kmalu lepe trde glave.

Priporočljive sorte za jesensko setev so: »Express«, efampsko zelje, in »volovsko srce«. Te tri vrste imajo špičaste glave, in temu kapusu pravijo v goriški okolici »verzofini«. Nekoliko kasneje napravijo glave te-le sorte: Holandski kapus »Gloria« in brunšviški kapus. Glave so mnogo večje in ploščate.

Sadite jagode!

Že nekaj let lahko opazujemo, da se na goriškem izvoznem trgu zgodnje jagode zelo dobro prodajo. Sicer imajo gozdne divje jagode radi boljšega okusa in arome vedno večjo ceno kakor pitane vrtné jagode; vendar se gojitev gozdnih jagod radi pičlega pridelka in drobnih plodov na vrtovih ne izplača. Zato se po vrtovih sadijo le pitane in debeloplodne jagode. Raznih sort vrtnih jagod je nešteto veliko, ki se ločijo največ po obliki in velikosti plodov. Posebno v Nemčiji se jagod veliko goji, in zato ponujajo razni vrtnarji rastline za razsad z zelo kričečo reklamo. Zelo dobre in preizkušane sorte so pa te-le: Kralj Albert saški, Laxton's Noble, Belle Alliance in še veliko drugih.

Najboljši čas za saditev je mesec avgust in tudi september. Sadike za nasad dajejo stare rastline. Jagode imajo namreč to lastnost, da poganjajo niti podobne izrastke. Kjer se ti izrastki dotikajo zemlje, začnejo v zemljo poganjati koreninice, na površju pa lističe. Na ta

način nastanejo nove rastline in na ta način se jagode navadno same pomnožujejo. Tako nastale rastlinice med poletjem ločimo od rastline-matere in jih zasadimo v posebno dobro pognojeno in zrahlano leho. Tu ostanejo rastline do avgusta in septembra in se tedaj presadijo na stalno mesto.

Zemljišče moramo za nasad globoko prekopati in dobro pognojiti z dobro preperelim hlevskim gnojem. Sadike se sadijo v vrste in sicer 60 cm vrsta od vrste in rastline v vrsti pa 50 cm oddaljene druga od druge. Nekateri naši vrtnarji razmnožujejo jagode tudi z delitvijo starih rastlin. Ta način razmnoževanja jagod je pa opustiti, ker tako razmnožene rastline se potem nikdar tako močno ne razvijejo, kakor če so bile pomnožene z izrastki. Največ sadu doprinašajo jagode v prvih treh letih starosti. Potem pa začne nasad pešati. Zato je najbolje, da se nasadi vsake tri leta obnovijo. Med raščo pa imajo jagode to lastnost, da gori imenovane izraske poganjajo. Te izraske pa moramo, v kolikor jih za razsad ne potrebujemo, vedno in večkrat na lefo porezati, drugače nasad podivja in se razraste ter neha roditi.

Jagode je nabirati izključno le v jutranjih urah, ker takrat imajo jagode najboljši okus in najmočnejšo aromo. Pri nabiranju se je posluževati škarij, ker jagode se morejo nabirati s pečli vred.

K redni oskrbi jagodnega nasada spada tudi gnojenje, katerega najprimernejše izvršimo z polivanjem z gnojnico in sicer v kasni jeseni in prav zgodaj spomladi. Poleg gnojenja je pa potreba večkrat pleči in zemljo rahljati.

Just Ušaj.

--:--

Krt na vrtu.

Navadno se v vrlih za cvetlice ali za zelenjad pokončuje krt, ker dela ondi

veliko nadlego. Nekateri vrtnarji so še toliko prijazni, da krta ulovijo in ga izven vrta drugod zopet izpustijo. To je seveda še lepo, toda rešiti pa moramo pred vsem vprašanje, če je bolje, da biva krt na vrtu ali ne. To velja pa le z ozirom na razen mnogoštevilen mrčes, ki se posebno na vrtu razploduje in dela velikansko škodo. Koliko mrčesa potrebuje krt na dan za svoj želodec, o tem se je že tolikrat pisalo, da ni treba več ponavljati. Opozoriti pa moramo čitatelja na to, ali bi se dalo na vrtu napraviti tako, da bi imel krt svoj določen prostor in da ne bi škodoval sadežem? To se stori s tem, da se rabi sredstvo, s katerim se prepodi krt iz rodnih in žlahtnih krajev vrta na stranske prostore. Splošno se mora reči, da je krt v vseh zelenjadnih, cvetličnih in enakih nežnih nasadih jako neljub gost. To velja o mladi setvi in o sadikah od prve do zadnje. Ondi dela povsod večjo škodo nego korist. Istotako se mora reči tudi o kumarčnih in drugih poznih nasadih, da je škoda, ki jo napravi tam krt, precej občutljiva. Da krta ne pokončamo in da vendar zabranimo njegovo rovanje, storimo tako-le: Narežimo po 20—30 cm dolgih vejic akacije, šipka, trnja in enakega bodečega drevja, pa jih naflačimo v krtove rove, posebno pa še okoli krajev, za katere se najbolj bojimo. Tudi med žlahtne sadeže ne pozabimo pridjati h koreninam tega bodičja. Kjer se tako godi, se kmalu opazi, da se krt takih krajev ogiblje in obrne svoj delokrog na drugo stran, kjer mu ni pot tako zastražena in kjer ne škoduje rastlinam toliko, ker so že bolj odrastle. Radi te okolnosti pazimo na to, da si krta ne predstavljamo kot škodljivca naravnost, temveč v nekaterih krajih le posredno; nasprotno pa uvažujemo njegovo korist, za katero ga odškodujemo s tem, da ga od resnične nadloge v vrtu lepo odstranujemo in njegove rove voljno zakopujemo. Saj nam jih ni nalašč napravil, ampak je med tem delovanjem iskal le naše sovražnike, škodljive žuželke.

KMETIJSKI POUK.

Kmetovalci, pozor!

Letošnjo spomlad smo v našem listu pisali, da pomaga mnogo k zafiranjju pedica, ki je napravil letos na črešnjah toliko škode, okopanje zemljišča pod drevesi v mesecu avgustu in septembru. Zato opozarjamo vse kmetovalce, da izvršijo to okopavanje pod črešnjami. S plitvim okopavanjem se pomori zalega od pedica, ki se je zabubila v zemlji. Potem v jeseni pa naj se ne pozabi opremili vsa debla z lepivim pasom »Tree Tanglefoot«.

Večkratno okopavanje — dober pripomoček proti suši.

Veliko pridelkov je suša že uničila, kakor n. pr. koruzo in fižol in tudi trti že obeta, da ji ne bo prizanesla. Z namenom, da obvarujemo vinograde pred uničevalnim vplivom suše, je priporočljivo vinograde zdaj okopati, opleti in držati splošno zemljo v rahlem stanju, ker rahla zemlja ne izparuje toliko vode, kakor nezrahlana. Poleg tega pa so v slučaju dežja okopana in zrahlana zemljišča v stanju dež bolje izrabiti kakor neokopana, zlasti pa v strmih legah in če dež pada v obliki plohe.

Posesniki breskovih nasadov, pozor!

Izkušnja uči, da ob sušnih polejih ni nepriporočljivo breskve obrezovati, zlasti preveč na kratko ne. Obrezovanje breskev naj se letos omeji samo na odstranitev ostarelih in osušenih vej. Če se kaj skrajša, naj se skrajša le tam, ker to ravnotežje v kroni in nje oblika zahteva.

Kako obvarujemo vprežene vole pred nadležnimi muhami in obadi?

Namažimo vsak dan, preden vole vprežemo, vse one telesne dele, katere muhe in obadi zlasti radi napadajo, z 2 odstotno raztopino kreoline v vodi. Zelo dobro vpliva tudi mazanje z vodo, v kateri smo kuhali orehove liste in zelene lupine.

Krti in suša.

Radi suše in pomanjkanja vode, je letos zelo veliko krtov poginilo. Razumni kmetovalci se tega pojava nič ne veselijo, medtem ko je pogin krtov vsem njegovim sovražnikom v veselje in zadovoljstvo.

ZAKONI IN ODLOKI.

Uvoz semenskega krompirja.

Uradni list kraljevine »Gazzetta Ufficiale« od 20. t. m. je objavil odlok ministra za nacionalno gospodarstvo, s katerim se dovoljuje izjemen uvoz semenskega krompirja za letino 1928-29.

Dovoljenje za uvoz daje postaja za rastlinsko patologijo v Rimu, ul. Santa

Susanna št. 13. (Regia stazione di patologia vegetale). Ista postaja bo ugotovila zdravost krompirja, si bo ogledala nasade v inozemstvu, bo določila države in kraje, iz katerih se semenski krompir lahko uvaža in bo določila pravila, katerih se bodo držale carinarnice ob meji.

Kdor misli nabaviti semenski krom-

pir iz inozemstva, mora vložiti najpозnejše do 31. avgusta 1928. na rastlinsko-zdravstveno opazovalnico svojega okrožja (R. Osservatorio fitopatologico) prošnjo na kolkovni poli, v kateri naj navede:

a) uporabo semenskega krompirja (ali za vzgojo novega semena ali pa za izvoz pridelka);

b) kraj v inozemstvu, od koder misli krompir nabaviti;

c) koliko ga misli nabaviti, pri čemer mora znašati količina krompirja za pridelovanje krompirja za izvoz vsaj 1000 kvintalov;

č) približni datum prihoda krompirja

Prosilec se mora v prošnji izrecno obvezati, da sprejme vse določbe tega odloka in predpise omenjene postaje za rastlinsko zdravstvo, da bo po prihodu krompirja poslal rastlinsko-zdravstveni opazovalnici popis vseh podjetij, kjer se bo krompir sadil, z navedbo obdelane površine in količine uporabljenega se-

menskega krompirja, da bo plačal svoj del stroškov, ki so bili potrebni za predpisane uradne ugotovitve, in da se odreka vsaki pravici do kakršnekoli odškodnine.

Ako prosilec ni postavno priznana poljedelska organizacija, mora biti prošnji priložena še izjava fašistske pokrajinske poljedelske federacije, da prosilec v resnici prideluje krompir za seme ali za izvoz in da je izvoznik krompirja.

Uvoz semenskega krompirja se bo vršil preko naslednjih carinarnic: Turin, Milan, Verona, Videm, Trst, Benetke, Ventimiglia, Genova, Livorno, Rim, Neapelj, Catania, Siracusa, Palermo, Cagliari, Brindisi in Taranto.

Uvoženi krompir se mora uporabiti samo za seme in dovoljenja se dajajo za uvoz semena, ki se uporabi za pridelovanje novega semena ali pa krompirja za uvoz iz države.

Prestopki proti določbam tega odloka se kaznujejo.

GOSPODARSKI KOLEDAR.

Avgust.

Poljedelstvo: V tem mesecu se mlati žito, grah in drugo. Kdor ni že ob času žetve odbral najlepšega klasja za dobavo semena, naj to stori ob mlatvi. Odbrano najlepše klasje omlati posebej, sčisti zrnje in shrani seme zase. Le od zdravega, zrelega, klenega, polnega in težkega zrnja je pričakovati tudi dober pridelek. Podobno kakor žito, odbiraj tudi drugovrstna semena. Kdor ni še vsejal repe in ajde, naj se požuri, da ne bo prepozno. Za sajenje kapusa in drugih zeljnatih rastlin je sedaj zadnji čas. Za setev rdeče detelje je najprimernejši čas mesec avgust. Najbolj temeljito zahtiraš turšično snet, ako po njej napadena stebela izruješ in sežgeš,

Živinoreja: Upoštevaj glede krmiljenja in oskrbe goveje živine in prasičev vse za julij navedeno. O zelo vročem dnevnem času ne puščaj živine na paši. Ne vozi in ne delaj z vprežno živino v prehudi vročini. Močno vroče živali napajaj šele potem, ko so se popolnoma shladile. Rdečica pri prasičih je po več krajih tudi letos že zahtevala svoje žrtve. Ne odlašaj s cepljenjem! To velja za vse kraje, posebno pa za one, kjer so že bili slučajni bolezn.

Cebelarstvo: Kdor ni peljal svojih čebel na gozdno ali močvirnato pašo, mu bodo čebele v tem mesecu lenarile in trosile svojo zalogo. Če je po prvem iztresanju meda medišče zopet nastavil in ako so čebele nanesele vanj kaj meda, ga bodo začele nositi v vališče. V krajih,

kjer ni paše, se število čebel krči. Čebelar dobro stori, da odstrani medišče, če tega še ni storil. Če pusti medišče še nadalje v panju, se naselijo v nezasedene safnike molji in drugi škodljivci. V krajih, kjer je pričakovati paše na ajdi, žepku itd., je skrbeti, da se število čebel ohrani. Če imaš slabiča v čebelnjaku, pa ga misliš ojačiti, ali pa porabiti pozneje za pojačanje drugih družin, zmanjšaj mu žrelo, da ne bodo hodile vanj ose in sršeni. Če imaš kaj z medom opraviti, ne razstresaj ga, da ne privabiš roparic, ki so v tem času jako nadležne. — Zdaj je zadnji čas za priskrbitve dobrih matic.

Vinogradništvo: Oddahne se vinogradnik, ko odloži za letos v tem mesecu škropilnico. Škropilnico je hraniti najbolje v kleti, če ni preveč vlažna. Hraniti jo v suhem prostoru, ni pravilno, ker v močno suhem prostoru popokajo gumijasti deli. Grozdje začne sedaj zoreti; v vinogradu ni posebnega dela, razven pletja plevela. To se pa mora v tem mesecu izvršiti, ker pozneje ni priporočljivo delati v vinogradu, zlasti ne ob vlažnem vremenu. Kjer je opaziti na grozdih črva-kiseljaka, poskropite ga z raztopino tobačnega izvlečka v vodi. Nekateri vinogradniki privzdigujejo rozge in izstavlajo grozdje na solnce, češ, da bo bolje dozorelo. To delo ni potrebno, ker grozd ravno tako v senci dozori, kakor na solncu. Samo trtno listje mora biti izloženo solncu.

Kletarstvo: Velika vročina je zelo škodljiva vinu. Klet naj bo po dnevu dobro zaprta, a v hladnih urah jo odpiraj, da se prezračí. V vino ne pozabi dati kakih 5 do 10 g kalicijevega sulfita in morda tudi 40 do 100 g citronske kisline. Obe sredstvi sta odlični proti vsakemu kvarenju vina. Klet dobro pometemo in pobelimo, pokvarjeno posodo popravimo. Splošno mora vsak pameten gospodar že v tem mesecu misliti na trgatve in pripraviti potrebno, da ne bo v zadnjem hipu letal od kovača do sodarja, če tudi ni še gotovo, kakšen bo letošnji pridelek.

Sadjarstvo: Še je čas cepiti sadno drevje v oko. V avgustu dozori poletno sadje. Beri ga ob pravem času, previdno in skrbno, da ne poškoduješ drevja. Odpadlo in črvivo sadje pridno in večkrat pobiraj, da iz njega ne izlezejo molji, ki lezejo na drevo, da tam prezimijo. Na deblo priveži zvitek slame. V ta zvitek se bodo zatekli molji, ki jih potem jeseni z zvikom vred sežgeš. Ako se je na breskvah, češpljah in črešnjah pojavila smolika, okoplji okoli takih dreves in pognoji jim z apnom ali s Thomasovo žlindro, ki vsebuje apno. Smolo obriši s kunjjo in rano operi s kisom (octom). Nato napravi čez rano par podolgastih zarez, globokih do lesu.

Vrtnarstvo: Nadaljuj z deli meseca julija. Sej jesensko korenje, motovilec, zimsko spinačo, navadno solato. Proti koncu meseca lahko seješ zgodnjo zimsko zelje. Odberi za spinačo bolj zavetne lege in pripravi lehe tako, da bo proti jugu obrnjena stran lehe nekoliko nižja od severne strani. Pred setvijo pognoj zemljo dobro. Presaja se še vedno lahko navadna solata, zimska endivija in zimska redkev. Za jesensko setev in saditev se priporočajo takšne vrste zgodnjega kapusa, ki dobro prenašajo zimo in ne gredo spomladi tako v cvetje. Vzgoji si za prihodnjo leto čebulice. Iz tega namena sej čebulno seme v začetku avgusta precej gosto v dobro zemljo. Zeleno odgrni, ji odstrani gornje korenine in zalij jo ob deževnem vremenu z gnojnico. Zafiraj gosenice na zeljnatih rastlinah in repi. Rastline pridno okopavaj, posebno če pritisne vročina in suša. Tudi na vrtu velja: brez dela ni jela.

Cvetličarstvo: Na cvetličnih gredah so poletne cvetlice v najbujnejšem cvetju. Prve in najlepše cvete prihranimo za seme. — Vrtnice požlahtujemo na spečoko. Pazimo pri vrtnicah na rjo in na rožno plesen. Proti prvi škropimo z 1½ do 2% galično raztopino, proti drugi poprašimo ob lepem vremenu rožne grmiče z žveplenim prahom. Pognojimo vrtnice z gnojnico. — Odcvetele trajnice raz-

množujemo z delitvijo. Presajajmo sočke, lilije, narcise in drugo. Ako imamo prazne tople grede, sejmo vanje potočnice in mačehe, sicer pa na gredice na prostem. Razmnožujemo nageljne z grebenicami. — Odcvetelo lepotočno grmičevje obrežimo, da bo nastavilo čim več cvetnih popkov za prihodnje leto. Enako

velja za vrtnice plezalke. — Oleandre in druge rastline, ki jih gojimo v posodah, zalijmo večkrat z gnojnico. — Sobne rastline moramo redno zalivati tu in tam z razredčeno gnojnico in jih varovati pred vročim popoldanskim solncem. Zafirajmo listne uši.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Št. 71. — F. K. iz K. — Vprašanje: Letoš nam delajo na ohrovtu in na karpusu veliko škodo neki črni žužki, ki skačejo kakor bolhe. Ti žužki objedajo imenovane rastline in listi izgledajo, kakor bi bili s šibrami prestreljeni. Nekateri listi so toliko pojedeni in preluknjani, da zgledata kakor rešeto. Kako naj zatremo te škodljivce in katera sredstva so najboljša za pokončevanje?

Odgovor: Tem žužkom je zelo težko priti do živoga. Priporoča se sledeči način zatiranja: Na močno lepenko (karton) se namaže gosencnega lepiva »Tree Tanglefoot«. Ta lepenka se potem nasadi na lesen roč, da nastane s tem nekak lopar. S tem loparjem se potem naglo maha čez njivo sem ter tje. Od tega mahanja se preplašijo žužki, ki se imenujejo bolhači in začnejo skakati. V skoku jih doleti pahljača, na katero se ujamejo s prilepljenjem ob lepivo. Če so rastline še jako mlade in se ni bači zastrupljenja, se priporoča tudi poškopljenje rastlin z 1 odstotno raztopino svinčenega arzenata v vodi. Seveda se s to raztopino sme škropiti le tedaj, če se potem zelje nič ne obira za živino in če so rastline še mlade.

Št. 72. — G. H. v N. — Vprašanje: Ali je še čas za cepljenje breskev v pop in ali se mora odrezati mladika nad cepom, ali se pusti rasti? Če se pusti rasti, kdaj se potem odreže?

Odgovor: Za cepljenje breskev je avgust najbolj primeren čas. Nad cepom se mladika ne odreže, ampak se pusti do prihodnje spomladi tako, kakor je. Če mladiko odrežete, tedaj je nevarno, da oko še letos požene. Poganjek bo slab in do zime ne bo dozorel in zato se bo potem posušil. Pač pa morate povezati rafijo, s katero ste cepič povezali, kadar ugotovite, da se je cep sprijel.

Št. 73. — J. L. v B. — Vprašanje: Po listih mojih črešenj opažam čudne polžem podobne črve. Ti črvi razjedajo listje in sicer tako, da postanejo listi prozorni. Kako naj pokončam to golažen, ki je črešnjam gotovo škodljiva?

Odgovor: Črvi, ki jih opažate na listih svojih črešenj, so ličinke neke listne osice. Te ličinke pokončate najlaže z 1 in $\frac{1}{2}$ odstotno raztopino tobačnega izvlečka, kateremu primate še 1 kg mehkega mila. S to raztopino močno poškopite svoje črešnje. Mehko milo (sapone molle) dobite v mirodilnici in raztopite ga v kakih 5 litrih vrele vode. Potem primešajte to raztopini tobačnega izvlečka.

Št. 74. — M. B. v N. piše: Ob suši sem večkrat zalival breskvam in zdaj jih moram vedno zalivati, ker ako zalivanje par dni opuštim, že ovenejo dotičnim breskvam listi. Kaj mi je storiti?

Odgovor: V bodoče se pri zalivanju držite sledečega pravila: Zalivajte le v prav veliki potrebi in poredkoma ali tedaj obilno. Zato Vam svetujemo, da svojim breskvam zdaj še enkrat dobro zalite, a potem prenehajte s zalivanjem. Za zalivanje pa rabite samo prestano in mlačno vodo, ne pa mrzle, ker z zalivanjem z mrzlo vodo prizadenete rastlinam več škode kakor koristi.

Št. 75. — M. K. iz H. nam piše: V neki novejši gospodarski knjigi sem čitala, o neki novi pasmi kokoši, ki ji pravijo barneveldska kokoš. Ta kokoš je baje zelo dobra jajčarica in zato bi rada zvedela o tej kokoši še kake druge podrobnosti in vedela bi rada, kje bi dobila jajca te kokoši, da bi jih podložila, če so res te kokoši tako dobre, kakor sem čitala v knjigi.

Odgovor: Barneveldske kokoši so holandskega porekla. Dobra kokoš znese 190—200 jajc na leto in nese tudi v zimskem času precej dobro. Zato je ta kokoš tako priporočljiva. Ta kokoš pa rada ne kloka in nihi na jajcih ne sedi rada. Zato je slaba za valenje. V Italiji ne vemo, kateri vzgaja te kokoši, oziroma če kdo prodaja od te kokoši jajca za podlaganje. V Nemčiji pa nam je znana tvrdka L. Hellmuth, Unterschuepf in Baden.

Št. 76. — Ista vpraša: Imam kozo, ki si sama spije mleko iz vimena. Kaj naj storim, da odvadim kozo?

Odgovor: Najenostavnejše na ta način: Napravite platneno vrečo in sicer tako veliko, kakor je kozje vime. V to vrečo oblečite kozje vime in privežite ji vrečo z vrvico čez hrbet k vimenu. V začetku si bo koza skušala sneti to vrečo raz vime ali pozneje se bo temu že privadila in ščasoma bo tudi na to razvado skoraj gotovo pozabila.

Št. 77. — T. V. v Š. nam pošilja kos veje od jablane, v kateri se nahaja dol-

ga in skoraj kakor prst debela luknja. V tej luknji se je nahajal velik črv. Pošiljalec ne ve, kako se imenuje ta škodljivec in kako se zatira. V pismu pravi, da mu ta škodljivec prizadeva v njegovih nasadih obilo škode. Nekatere jablane kar usihajo, ker jih je ta škodljivec tako močno napadel.

Odgovor: Poslani škodljivec je gosenica metulja zavrtača ali lesotoča. Gosenica živi dve leti v lesu. Potem se zabubi in v juniju in juliju izleti iz bube metulj, ki polaga jajca na debela sadnega drevja, zlasti na jablan in kostanj. Najboljša pomoč proti temu škodljivcu je poiskanje vseh lukenj in drezanje v te luknje s kako žico, dokler se ne pride gosenici do živega. Potem se luknja zamaže s cepilnim voskom. Druga pomoč nam ni znana. Ona drevesa pa, ki so prav močno napadena, je najbolje posekati in uporabiti jih za gorivo, ker taka drevesa so prava gnezdišča te golazni.

Št. 78. — A. T. v. K. bi rad vedel kako se zatira uspešno in najlažje znani bramor ali »poddllaka«, kakor ji pravijo na Kobariškem. Pritožuje se tudi, da se je ta golazen po nekaterih krajih tako razpasla, da ni mogoče več splošno kaj pridelati na vrtovih in tudi na njivah, kjer zlasti rad napada krompir.

Odgovor: Načini uspešnega zatiranja bramorja so ti-le: Najbolj uspešno je vbrizgavanje žveplenelega vodika v zemljo. Žvepleni vodik je tekočina, ki se kaj rada vžge, je strupena, zelo lahka in zelo rada hlapi. Za vbrizgovanje se rabijo posebni stroji, ki so jih enkrat rabili tudi vinogradniki za vbrizgovanje iste snovi v zemljo proti hrtnim ušem. To sredstvo deluje zelo gotovo in tudi tako drago ni, če bi si več kmetov skupaj nabavilo stroj za vbrizgovanje. Drugi način je ta-le: Poiščite vse luknje od bramorja, ki gredo navzdol. V te luknje, ki vodijo v gnezdo, vlijte par kapljic petroleja in koj nato še lonec vode. Petrolej zapre dihalne organe bramorju in bra-

mor pride komaj živ na vrh, kjer se pobije. Tretji način je ta-le: Postavite v zemljo do roba globoko glazirane lonce, v katere denite malo korenja ali krom-

pirja. Bramorji bodo padli v lonec in ne bodo mogli več iz njega. Pri prekopavanju vrta pazite, da vam ne uide noben bramor, ki ga boste opazili.

GOSPODARSKI DROBIŽ.

Na kakšen način se dobi dobro seme?

Če hočeš dobiti dobro seme, moraš poskrbeti v prvi vrsti za to, da vzameš za pridelovanje semena dobre, čvrste rastline. Ako imaš že dobro seme, moraš paziti, da s pravilnim oskrbovanjem isto tudi zopet vzgojiš, kajti kakršno je seme, taka je tudi rastlina. Ko hočeš pridelovati seme raznih rastlin, moraš paziti tudi, da dobiš zopet kakšno seme. Zaradi tega moraš poznati naravo posameznih rastlin. Iz izkušnje je znano, da če vzgojujemo seme, ne smemo saditi sorodnih rastlin preblizu skupaj. Kdor tako dela, t. j. da sadi sorodne rastline poleg rastlin, od katerih bi rad dobil čisto seme, bi dobil potem seme, ki ne bi bilo čisto, ampak križano. Sorodne rastline se med seboj oplojujejo, t. j. cvetni prah ene rastline pride na pestič druge rastline, in s tem se potem seme zvrže. Melone, dinje, kapus, vržote, kolerabe, nadin podzemeljske, se ne smejo nikdar saditi blizu drugih sorodnih rastlin. Prav tako tudi razne vrste graha, fižola, koruze i. dr. Ako hočeš torej dobiti takšno seme, kakršna je bila rastlina, ki si jo vsadil, ne sadi nikdar blizu druge sorodne vrste, ampak sadi daleč drugo od druge. Dalje potrebuje vsaka rastlina že po navadni poti, da se more popolnoma razviti in obroditi dobro seme, dovoljnega prostora. Zato je treba semenske rastline saditi na takšno razdaljo, da se vsaka lahko prosto razvija, da ni druga drugi napoti in da jo je mogoče zase obdelovati. Precejšnje število nizkih rastlin, ko doraste, napravi visoko steblo. Ta

stebla naj se, da jih veter ne odlomi, privežejo na primerno močne kolce. Ni tudi dobro, ako se pusti rastlinam obilo zaroda, ker se seme šibko razvija in uspeha, ki ga želiš, ne dosežeš. Pusti torej le toliko zaroda, kar se ga lahko popolnoma razvije.

—:—

Pij, kadar se potiš.

Mnogo ljudi premaguje žejo pri delu na polju, da se ne bi preveč potili. To pa ni prav, ampak utegne biti celo škodljivo. Žeja opominja, da je treba nadomestiti tekočine, ki jih je izgubilo telo. Če človek tega opomina ne posluša, se začne kri strjevati, stanice sušiti in mnogokrat se je že zgodilo, da so se nazadnje vneli možgani od prevelike vročine. Pa tudi ne glede na te najhujše posledice je gotovo res, da oslabi radi pomanjkanja tekočin pretvarjanje snovi, in použita hrana ne tekne v telesu. Zaradi tega je napačno, če človek popolnoma premaguje žejo; prav pa delajo tisti, ki ob takem času počasi in zmerno pijejo.

—:—

Kako in kdaj se seje zimska redkev?

Zimska redkev se seje na prosto, toda ne pred kresom, ker gre v cvet in postane kosmata, če jo prej vsejemo. Seje se v globoko prekopano, mastno, rahlo, prej pognojeno zemljo. Zahteva veliko prostora za razvijanje in izdatno zalivanje.